

የዛሬ ተከላ፣ የነገ ትውልድ ቅርስ

ዕጽዋት ለሰው ልጅ የምግብ፣ የጤናና የአካባቢ ሚዛን መሠረት ናቸው። ደኖች አፈርን ከመሸርሸር ይጠብቃሉ፣ የውሃ ምንጮችን ያስጠብቃሉ፣ ካርቦን በመያዝ የአየር ንብረት ለውጥን ለመቋቋም ያግዛሉ። ከዚህም በላይ ለምግብ፣ ለእንስሳት መኖ፣ ለእንጨትና ለገቢ ምንጭ ያገለግላሉ። ይሁን እንጂ የደን መመናመን፣ የመሬት መራቆት፣ የአፈር መሸርሸርና የአየር ንብረት ለውጥ የሀገራትን የልማት ጉዞና የሰው ልጅን የወደፊት ሕይወት እየፈተኑ ነው። ስለዚህ የተፈጥሮን ሚዛን መመለስ የአካባቢ ጉዳይ ብቻ ሳይሆን የምግብ፣ የውሃ፣ የጤና፣ የሥራ ዕድልና የኢኮኖሚ ጉዳይ ነው። በዚህ ረገድ ዛፍ መትከል፣ የተፈጥሮ ደኖችን መጠበቅና የተራቆቱ መሬቶችን ማገገም ከዛሬ ባሻገር የነገን ሕይወት የሚያረጋግጡ የልማት ሥራዎች ናቸው።

በኢትዮጵያ የደን ጥበቃና የዛፍ ተከላ ጥረት የዛሬ አይደለም። ከቀድሞ ዘመናት ጀምሮ መንግሥታት፣ ማኅበረሰቦችና ግለሰቦች የተፈጥሮ ሀብትን ለመጠበቅ የተለያዩ ጥረቶችን አድርገዋል። ነገር ግን ብዙዎቹ ጥረቶች በተበታተነ መልኩ የሚከናወኑ ነበሩ። የአረንጓዴ አሻራ ተነሳሽነት ግን የደን ልማትን፣ የተራቆተ መሬት ማገገሚያን፣ የውሃ ሀብት ጥበቃን፣ የምግብና የአመጋገብ ዋስትናን፣ የገቢ ፈጠራንና የአረንጓዴ ኢኮኖሚን በአንድ ሀገራዊ ራዕይ ሥር ለማስተሳሰር የሚያተኩር ሰፊ መርሃ ግብር ሆኗል።

ከ2019 ጀምሮ የተከናወኑት የተከላ ዘመቻዎችም የዚህን ራዕይ ስፋት ያሳያሉ። የግብርና ሚኒስቴር ይፋዊ መረጃ ከ2019 እስከ 2025 በየዓመቱ በቢሊዮኖች የሚቆጠሩ ችግኞች መተካከላቸውን ያሳያል። በ2026 ደግሞ የተከላ ዕቅዱ በቢሊዮኖች የሚቆጠሩ ችግኞችን ያካተተ ሲሆን፣ ይህም መርሃ ግብሩ ከዓመታዊ ዘመቻ በላይ የረጅም ጊዜ የአካባቢና የልማት አጀንዳ መሆኑን ያመለክታል።

የአረንጓዴ አሻራ ትልቁ ፈተና የሚጀምረው ከተከላው በኋላ ነው። ዛፍ ተተክለ ማለት ዛፉ በሕይወት ተረፈ ማለት አይደለም። የተከላው ቦታ፣ የዝርያ ምርጫ፣ የውሃ አቅርቦት፣ የአፈር ሁኔታ፣ ከእንስሳት ግጦሽ ጥበቃና ከተከላ በኋላ የሚደረግ እንክብካቤ የዛፉን የመትረፍ ዕድል ይወስናሉ። ስለዚህ የቀጣዩ ምዕራፍ መርህ “እንተከላለን” ከሚለው ወደ “እናሳድጋለን” መሸጋገር መሆን አለበት። የስኬት መለኪያም የተተክሉ ችግኞች ቁጥር ብቻ ሳይሆን፣ የመትረፍ መጠን፣

የደን ሽፋን ለውጥ፣ የተመለሰ መሬት፣ የውሃ ምንጮች ሁኔታ፣ የአፈር ጥበቃና በዚህ ሥራ የተፈጠረ ገቢና የሥራ ዕድል መሆን ይገባዋል። በተለይም በየአካባቢው ከተተክሉት ችግኞች ስንት እንደተረፉና እንደጎለበቱ በየዓመቱ በግልጽና በተረጋገጠ መረጃ መለካት ይገባል። ይህ የተከላ ሥራን ከቁጥር ማስመዝገብ ወደ ውጤት መለካት ያሸጋግረዋል።

የተከላ ስኬት በችግኝ ብዛት ብቻ አይወሰንም። የአካባቢውን የአየር ንብረት፣ የአፈር ሁኔታ፣ የውሃ አቅርቦትና የማኅበረሰቡን ፍላጎት ያገናዘበ የዝርያ ምርጫ ያስፈልጋል። ለአንድ አካባቢ የሚስማማ ዝርያ በሌላ አካባቢ ተመሳሳይ ውጤት ላያስገኝ ይችላል። የተከላ ሥራ ከሳይንሳዊ መረጃና ከማኅበረሰቡ የአካባቢ እውቀት ጋር መቀናጀት አለበት። የተስማሚ ዝርያ ምርጫ ችግኞች እንዲተርፉ ብቻ ሳይሆን የተከላው ሥራ ለምግብ፣ ለእንስሳት መኖር፣ ለአፈር ምርታማነትና ለገቢ ፈጠራ የሚያበረክተውን ጥቅም ያሳድጋል።

የተከለው ዛፍ የአካባቢ ጥበቃ ሀብት ብቻ ሳይሆን የኢኮኖሚ ዋጋ መፍጠሪያም ሊሆን ይችላል። የፍራፍሬ ዛፎች ለምግብና ለገቢ፣ የመኖ ዛፎች ለእንስሳት ልማት፣ የንብ ማነብ ዕዕዋት ለማር ምርት ይጠቅማሉ። አግሮፎረስትሪም የአፈር ምርታማነትን ከማሻሻል ባሻገር ለአርሶ አደሩ ተጨማሪ ገቢ ሊፈጥር ይችላል። በሌላ በኩል የደን ዘርፉ የእንጨትና የደን ያልሆኑ ምርቶች፣ የማር ምርት፣ ኢኮ-ቴሪዝምና ሌሎች አረንጓዴ ንግዶች የሚያድጉበት ዘርፍ ሊሆን ይችላል። ይህም የደን ጥበቃን ከማኅበረሰቡ የኢኮኖሚ ጥቅም ጋር በማስተሳሰር ዘላቂነቱን ያጠናክራል።

የአረንጓዴ አሻራ ሥራ ተጠያቂነት ያለውና ውጤቱ የሚለካ እንዲሆን ዘመናዊ ቴክኖሎጂ በበለጠ መጠቀም ያስፈልጋል። የተከላ ቦታዎችን በዲጂታል ካርታ መመዝገብ፣ የዛፎችን የመትረፍና የዕድገት ሁኔታ በሳተላይትና በዲጂታል መረጃ መከታተል እና የውጤት መረጃን ለሕዝብ በግልጽ ማቅረብ ይገባል። ይህ አረንጓዴ አሻራን ከ“ስንት ተተክለ?” ወደ “ምን ያህል ውጤት ተገኘ?” የሚያሸጋግር አስፈላጊ ለውጥ ነው። አዲስ ዛፍ መትከል አስፈላጊ ቢሆንም፣ ያለንን የተፈጥሮ ደን መጠበቅ ከዚያ የበለጠ ወሳኝ ነው። የተፈጥሮ ደኖች በረጅም ዘመን የተፈጠሩ የብዝሃ ሕይወት፣ የውሃ ምንጭና የአካባቢ ሚዛን ሀብቶች ናቸው፤ በአዲስ ተከላ ብቻ በአጭር ጊዜ ሊተኩ ስለማይችሉ።

የደን ጥበቃ ሥርዓትንና የሕግ አስፈጻሚነትን ማጠናከር፣ ሕገወጥ የደን ጭፍጨፋን መከላከልና የተፈጥሮ ደኖችን በልዩ ትኩረት መጠበቅ የአረንጓዴ አሻራ ዋና አካል መሆን

አለበት። የአረንጓዴ አሻራ ዘላቂነት የመንግሥት ብቻ ኃላፊነት አይደለም። መንግሥት ግልጽ ፖሊሲ፣ ሕግ፣ ፋይናንስ፣ ምርምርና ክትትል ማቅረብ አለበት። ባለሙያዎች ተስማሚ ዝርያዎችንና ዘመናዊ ቴክኖሎጂን ማቅረብ ይገባቸዋል። አርሶ አደሩና ማኅበረሰቡ የተከለውን ዛፍ መንከባከብና መጠበቅ አለበት። የግል ዘርፉም በአረንጓዴ ኢንቨስትመንት፣ በአረንጓዴ ንግድና በደን ምርት ማቀነባበር መሳተፍ ይገባዋል። ትምህርት ቤቶችም የዛፍ ተከላን የአንድ ቀን ዝግጅት ከማድረግ ይልቅ የተከላና የእንክብካቤ ባህል የሚያዳብር ተግባራዊ ትምህርት ሊያደርጉት ይገባል። ወጣቶችም ከተሳታፊነት ባሻገር በአረንጓዴ ፈጠራ፣ በአረንጓዴ ንግድና በአካባቢ ጥበቃ ላይ የራሳቸውን ሚና መገንባት ይገባቸዋል።

በመሆኑም የአረንጓዴ አሻራ ትልቁ ውጤት የተተከሉት ችግኞች ቁጥር ስላልሆነ ለቀጣዩ ትውልድ የተረፈው አረንጓዴ ሀብት ነው። ኢትዮጵያ በዚህ አቅጣጫ የረጅም ጊዜ ቁርጠኝነቷን እያሳየች ነው። የቀጣዩ ፈተና ግን ይህንን ቁርጠኝነት ከዓመታዊ ተከላ ወደ ዘላቂ የደን ጥበቃ፣ ከችግኝ ብዛት ወደ የመትረፍ ጥራት፣ ከዘመቻ ወደ ባለቤትነት፣ ከአካባቢ ጥበቃ ወደ አረንጓዴ ኢኮኖሚ ማሸጋገር ነው። ይህ ሲሳካ፣ አረንጓዴ አሻራ የዓመታዊ የተከላ ዘመቻ ብቻ ሳይሆን የሀገር የልማት ባህልና ለቀጣዩ ትውልድ የሚተላለፍ ቅርስ ይሆናል። ከችግኝ ብዛት ወደ ዛፍ መትረፍ፣ ከተከላ ወደ እንክብካቤ፣ ከዘመቻ ወደ ባለቤትነት፣ ከደን ጥበቃ ወደ አረንጓዴ ኢኮኖሚ-ይህ የአረንጓዴ አሻራ ቀጣይ የስኬት መንገድ ነው። ዛሬ የምንተክለው ዛፍ የነገ ትውልድ ጥላ ነው፤ የምንንከባከበው ዛፍ ደግሞ የነገ ትውልድ ቅርስ ነው።